

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни

**“ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ
«БАНКІВСЬКА СПРАВА»”**

**(для молодших спеціалістів, бакалаврів
магістрів іншого напрямку)**

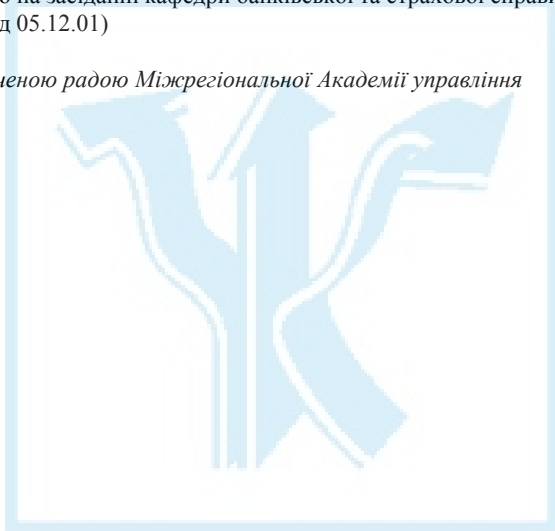
МАУП

Київ 2002

Підготовлено кандидатом економічних наук, доцентом *В. І. Пахомовим*

Затверджено на засіданні кафедри банківської та страхової справи (Протокол № 20 від 05.12.01)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Пахомов В. І. Навчальна програма дисципліни “Вступ до спеціальності “Банківська справа”” (для молодших спеціалістів, бакалаврів, магістрів іншого напрямку). — К.: МАУП, 2002. — 12 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Вступ до спеціальності “Банківська справа””, вказівки до виконання контрольної роботи, теми рефератів, контрольні питання, а також список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2002

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна “Вступ до спеціальності “Банківська справа”” є складовою і першим етапом програми професійної підготовки фахівців з банківської справи.

Вивчення курсу здійснюється відповідно до навчального плану, програми, списку наведеної літератури й інших організаційно-методичних матеріалів МАУП.

Мета курсу — ознайомити студентів з основними поняттями та категоріями банківської справи. Основне завдання курсу — висвітлити такі питання:

- сутність банківської діяльності;
- історія банківської справи;
- роль банків у ринковій економіці;
- види та функції фінансового ринку;
- правові засади банківської діяльності;
- роль Національного банку України у регулюванні діяльності комерційних банків;
- функції банківської системи;
- види комерційних банків і їх послуги;
- формування банківських ресурсів;
- активні та пасивні операції комерційних банків.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН вивчення дисципліни

“ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ “БАНКІВСЬКА СПРАВА””

№ п/п	Назва теми
	Вступ
1	Сутність та історія виникнення банківського підприємництва
2	Місце банків у ринковій економіці
3	Правові і нормативні засади банківської діяльності
4	Формування ресурсного потенціалу банку
5	Використання фінансових ресурсів під час активних операцій
6	Операції комерційних банків з валютою
7	Показники, що характеризують результати комерційної діяльності банків

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни
“ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ
“БАНКІВСЬКА СПРАВА””

Вступ

Зміст процесу підготовки спеціалістів з банківської справи у МАУП. Перелік дисциплін, що вивчаються протягом навчання, їх зміст. Сучасні вимоги до банківських працівників.

Тема 1. Сутність та історія виникнення банківського підприємництва

Банківська діяльність як один із видів підприємницької діяльності. Посередницький і виробничий аспекти банківської діяльності. Відмінність між категоріями: “банківська діяльність” та “банківська справа”. Сучасні уявлення про сутність банку, відмінність банку від інших фінансово-кредитних установ. Історія розвитку банківської справи. Формування банківської системи України.

Література [1–3; 14; 15; 19–21; 30; 33]

Тема 2. Місце банків у ринковій економіці

Банки та грошовий обіг. Роль банків у кругообігу доходів і перетворенні заощаджень в інвестиції. Фінансовий ринок, його види та функції. Банки як основний вид посередників на фінансовому ринку. Склад і функції банківської системи. Центральний банк як головна ланка банківської системи. Функції Центрального банку. Види комерційних банків, їх функції та операції. Види і характеристика банківських послуг.

Література [1; 2; 6; 8; 26; 30–32]

Тема 3. Правові і нормативні засади банківської діяльності

Необхідність, мета та завдання правового регулювання процесу функціонування банківської діяльності. Правовий статус банків в Україні. Правові засади діяльності Національного банку України. Банківське право як засіб державного регулювання банківської діяльності. Місце Національного банку України у правовому та нормативному регулюванні діяльності комерційних банків. Контроль НБУ над діяльністю комерційних банків.

Література [1; 2; 4–9; 12; 20; 27; 35]

Тема 4. Формування ресурсного потенціалу банку

Ресурсний потенціал банку як сукупність фінансових, матеріальних, трудових та інших ресурсів банку. Головне місце фінансових ресурсів у ресурсному потенціалі банку, їх класифікація.

Склад, функції та джерела формування власного капіталу банку. Склад і методи формування залучених і запозичених банківських ресурсів.

Нормативи банківського капіталу та класифікація банків за рівнем капіталізації.

Література [1; 2; 6; 8; 18; 26; 30–32]

Тема 5. Використання фінансових ресурсів під час активних операцій

Загальні принципи розподілу за напрямками використання фінансових ресурсів. Основний та оборотний капітал. Норми обов'язкового резервування та нормативи ліквідності, які встановлює НБУ комерційним банкам.

Сутність кредитних операцій банків. Системи банківського кредитування: об'єкти та суб'єкти кредитування, форми та види кредиту, порядок надання позик, зміст кредитних угод. Формування резервів для покриття втрат від кредитних операцій.

Нормативи кредитного ризику, встановлені НБУ.

Інвестиційні операції банків. Поняття та види цінних паперів. Портфель цінних паперів та його види. Зв'язок між рівнем доходу та рівнем ризику портфеля цінних паперів. Нормативи інвестування.

Література [6–10; 12; 13; 18; 23; 24; 30–32]

Тема 6. Операції комерційних банків з валютою

Поняття та види валютних цінностей. Види валютних операцій та їх ліцензування. Види валютних ризиків. Порядок купівлі та продажу валюти. Валютний ризик і валютна позиція. Нормативи ризику валютної позиції банку, встановлені НБУ.

Література [1; 4–6; 12; 18; 22; 30; 31; 35; 36]

Тема 7. Показники, що характеризують результати комерційної діяльності банків

Доходи банків, їх склад і джерела формування. Види процентних доходів, їх роль у діяльності банку. Комісійні доходи та доходи від торговельних операцій банку. Поняття витрат банку. Банківські та небанківські операційні витрати. Склад банківських витрат. Формування прибутку банку та його використання. Показники рентабельності.

Література [6; 12; 18; 29; 30]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Студенти заочної форми навчання за опрацьованими правовими і нормативними документами та літературними джерелами виконують контрольну роботу. Контрольну роботу студенти виконують у вигляді реферату обсягом 15–20 сторінок. Реферат містить вступ (1 с.), основну частину (до 20 с.), висновки (1 с.) та список використаної літератури з наведенням законодавчих актів за темою реферату. Тему реферату студент вибирає за першою літерою свого прізвища (див. таблицю).

Перша літера прізвища студента	Номер теми реферату
А, У	1
Б, Ф	2
В, Ц	3
Г, Х	4
Д, Ч	5
Є, Р	6
Ж, С	7
З, Т	8
І, Ї, Й, Ш	9
К, Щ	10
Л, Е	11
М, Ю	12
Н, Я	13
О	14
П	15

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Склад банківської системи та її роль в економіці.
2. Банківські послуги, їх характеристика.
3. Організація банківського кредитування.

4. Сутність комерційних банків і їх види.
5. Активні операції комерційного банку.
6. Пасивні операції комерційного банку.
7. Кредитні ресурси комерційного банку.
8. Формування та функції власного капіталу банку.
9. Роль залучених коштів у діяльності банку.
10. Правове регулювання банківської діяльності.
11. Національний банк України, його завдання та функції.
12. Операції банків з валютою, їх регулювання державою.
13. Склад і призначення нормативів, що встановлює НБУ для комерційних банків.
14. Операції банків з цінними паперами.
15. Сутність та види банківського кредиту.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Підприємницький характер банківської діяльності.
2. Посередницькі та виробничі функції банків.
3. Відмінність між категоріями: банківська діяльність і банківська справа.
4. Сучасні уявлення про сутність банку.
5. Економічний та правовий підхід до визначення сутності банку.
6. Відмінність банку від інших фінансово-кредитних установ.
7. Історія розвитку банківської справи.
8. Етапи формування банківської системи України.
9. Роль банків в організації грошового обігу.
10. Функції та види фінансового ринку.
11. Банки на фінансовому ринку.
12. Склад і завдання банківської системи.
13. Зміст діяльності Центрального банку.
14. Класифікація комерційних банків.
15. Банківські операції.
16. Види банківських послуг та їх характеристика.
17. Зміст розрахунково-касового обслуговування та кредитних послуг.
18. Зміст депозитних, депозитарних, трастових і консультативних послуг.
19. Ресурсний потенціал банку.
20. Фінансові ресурси банку, їх класифікація.
21. Власний капітал банку.
22. Залучені кошти банку.

23. Запозичені кошти банку.
24. Регулювання обсягів банківського капіталу Національним банком України.
25. Класифікація банків за рівнем капіталізації.
26. Напрямки використання фінансових ресурсів.
27. Ліквідність банків і регулювання її рівня Національним банком України.
28. Кредитні операції банків та їх значення.
29. Система банківського кредитування.
30. Зміст кредитної угоди.
31. Нормативи кредитного ризику.
32. Інвестиційні операції банку.
33. Види цінних паперів.
34. Банківський портфель цінних паперів на продаж.
35. Банківський портфель цінних паперів на інвестиції.
36. Вкладення банків в асоційовані та дочірні підприємства.
37. Принцип відповідності між рівнем доходу і рівнем ризику портфеля цінних паперів.
38. Нормативи інвестування, встановлені Національним банком України для комерційних банків.
39. Банківський кредит і його види.
40. Необхідність і принципи формування резервів для покриття втрат від кредитних операцій.
41. Валюта і валютні цінності.
42. Класифікація валютних операцій.
43. Порядок відкриття валютних рахунків та їх види.
44. Регулювання валютних операцій державою.
45. Валютна позиція і ризик.
46. Нормування валютного ризику Національним банком України.
47. Класифікація банківських доходів.
48. Класифікація банківських витрат.
49. Формування прибутку у комерційному банку.
50. Характеристика процентних доходів і процентних витрат банку.
51. Банківське право як законодавча основа банківської діяльності.
52. Правовий статус банків в Україні.
53. Система банківського права.
54. Роль Національного банку України у регулюванні діяльності комерційних банків.
55. Статус Національного банку України.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 07.12.2000 № 2121-III.
2. Закон України “Про Національний банк України”.
3. Закон України “Про підприємництво”.
4. *Про валютне регулювання та валютний контроль*: Декрет Кабінету Міністрів України від 19.02.93.
5. *Про відкриття* банками рахунків у національній та іноземній валюті: Інструкція НБУ № 3, затв. постановою Правління НБУ від 18.12.98 № 527.
6. *Про порядок* регулювання діяльності банків в Україні: Інструкція НБУ № 10, затв. постановою Правління НБУ від 28.08.01 № 368.
7. *Про кредитування*: Положення НБУ, затв. постановою Правління НБУ від 28.09.95 № 246.
8. *Про порядок* формування обов’язкових резервів банками України: Положення НБУ, затв. постановою Правління НБУ від 27.06.01 № 244.
9. *Про порядок* формування і використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями комерційних банків: Положення НБУ, затв. постановою Правління НБУ від 27.03.98 № 122.
10. *Банки и банковские операции*: Учеб. для вузов / Под ред. Е. Ф. Жукова. — М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997. — 471 с.
11. *Банківська енциклопедія* / За ред. А. М. Мороза. — К.: Ельтон, 1993. — 333 с.
12. *Банківські операції*: Підручник / А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна та ін. — К.: Вид-во КНЕУ, 2000. — 384 с.
13. *Банковские операции*: Учеб. пособие / Под ред. О. И. Лаврушина. — М.: ИНФРА-М, 1995.
14. *Банковский портфель-1* (Книга банкира. Книга клиента. Книга инвестора). — М.: СОМИНТЭК, 1994. — 746 с.
15. *Банковский портфель-2* (Книга банковского менеджмента. Книга банковского финансиста. Книга банковского юриста). — М.: СОМИНТЭК, 1994. — 748 с.
16. *Банковский портфель-3* (Книга менеджера по кредитам. Книга менеджера по расчетам. Книга менеджера по фондовым и трастовым операциям. Книга банковского бухгалтера и кредитора). — М.: СОМИНТЭК, 1995. — 752 с.

17. *Банковское дело: Учебник* / Под ред. В. И. Колесникова, Л. П. Кроливецкой. — 3-е изд. — М.: Финансы и статистика, 1997. — 480 с.
18. *Банківська справа: Навч. посіб.* / За ред. Р. І. Тиркала. — Тернопіль, 2001.
19. *Банківське право України: Навч. посіб.* / За ред. А. О. Селіванова. — К., 2000.
20. *Банківське право: українське та європейське* / За ред. П. Д. Біленчука. — К., 1999.
21. *Бусыгин А. В.* Предпринимательство. — М.: ИНФРА-М, 1997.
22. *Вступ до банківської справи* / За ред. М. І. Савлука. — К.: Лібра, 1998. — 356 с.
23. *Гроші та кредит: Підручник* / За ред. Б. С. Івасіва. — Тернопіль: Карт-бланш, 2000. — 510 с.
24. *Гроші, банки та кредит: у схемах і коментарях: Навч. посіб.* / За ред. Б. Л. Луціва. — 2-ге вид. — Тернопіль: Карт-бланш, 2000. — 225 с.
25. *Долан Е. Дж., Кэмпбэл Г. Дж.* Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика / Пер. с англ. В. Лукашевича. — М., 1991. — 844 с.
26. *Кох Т. У.* Управление банком: Пер. с англ. — Уфа: Спектр, 1993. — 132 с.
27. *Матвієнко В.* Держава і банки. — К., 1996. — 159 с.
28. *Мендрул О. Г., Павленок І. А.* Фондовый рынок: операції з цінними паперами: Навч. посіб. — 2-ге вид., доп. і перероб. — К.: Вид-во КНЕУ, 2000. — 156 с.
29. *Національний банк і грошово-кредитна політика: Підручник* / За ред. А. М. Мороза, М. Ф. Пуховкіної. — К.: Вид-во КНЕУ, 1999. — 368 с.
30. *Основы банковского дела* / Под ред. А. Н. Мороза. — К.: Либра, 1994. — 330 с.
31. *Роуз П. С.* Банковский менеджмент: предоставление финансовых услуг: Пер. с англ. — М.: Дело, 1997. — 768 с.
32. *Синки Дж. Ф.* Управление финансами в коммерческих банках: Пер. с англ. — М., 1994. — 947 с.
33. *Словник банківських термінів. Банківська справа: Термінологічний словник* / А. Загородній, О. Сліпушко, Г. Вознюк, Т. Смовженко. — К.: Аконт, 2000. — 605 с.
34. *Усоскин В. М.* Современный коммерческий банк: управление и операции. — М.: ИПУ “Вазар-Ферро”, 1994. — 320 с.

35. *Ющенко В. А., Міщенко В. І.* Валютне регулювання: Навч. посіб. — К.: Знання, 1999. — 359 с.
36. *Ющенко В. А., Міщенко В. І.* Управління валютними ризиками: Навч. посіб. — К.: Знання, 1998. — 444 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Вступ до спеціальності "Банківська справа"”	3
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Вступ до спеціальності "Банківська справа"”	4
Вказівки до виконання контрольної роботи	6
Теми рефератів	6
Контрольні питання	7
Список рекомендованої літератури	9

Відповідальний за випуск
Редактор
Комп’ютерна верстка

Н. В. Медведєва
Л. М. Гримальська
Т. Г. Замура

МАУП

Зам. № ВКЦ-1076

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП